

ת"פ 26673/05/16 - מדינת ישראל נגד אחים פתחי חברה לבניה בע"מ, ח.פ., פתחי מחאמיד, בדיע מחאמיד,

בית דין אזורי לעבודה בחיפה

ת"פ 26673-05-16 מדינת ישראל נ' אחים פתחי חברה לבניה בע"מ ואח'
לפני:
כב' השופט אסף הראל

המאשימה	מדינת ישראל
נגד	
הנאשמים	1. אחים פתחי חברה לבניה בע"מ, ח.פ. 2. פתחי מחאמיד, 3. בדיע מחאמיד,

הכרעת דין

בפתחה של הכרעת הדין, אציין כי החלטתי לזכות את הנאשם 3- בדיע מחאמיד - מהעבירה בה הואשם שעניינה הפעלת מכונת הרמה על ידי אדם מבלי שמונה לפי טופס מינוי בהתאם לתקנה 18 לתקנות הבטיחות בעבודה (עגורנאים, מפעילי מכונות הרמה אחרות ואתרים), התשנ"ג - 1993.

1. בכתב האישום נטען כי הנאשמת 1 - אחים פתחי חברה לבניה בע"מ (להלן - **החברה**) היתה בזמן הרלוונטי לכתב האישום מבצעת בניה של פרוייקט המכונה "פנטאזיה" לבנית ארבעה בנייני מגורים, בני שש קומות מגורים כל אחד ברחוב גמלא שבחריש (להלן - **האתר**). נטען כי הנאשם 2 - פתחי מחאמיד (להלן - **פתחי**) - היה בתקופה הרלוונטית לכתב האישום מנהלה הכללי והפעיל של החברה. באשר לנאשם 3 - בדיע מחאמיד (להלן - **בדיע**) - נטען כי בתקופה הרלוונטית לכתב האישום שימש מנהל עבודה מטעם מבצעת הבניה באתר.

2. על פי כתב האישום, ביום 23.7.15 בוצע באתר ביקור פיקוח מטעם מפקחי משרד הכלכלה והתעשייה במסגרתו התגלו ליקויים (להלן - **הביקורת**). נטען כי בביקורת נמצא כי החברה ופתחי לא הציגו שלט באתר בו מצויינים פרטי מבצעת הבניה, מנהל העבודה ומהות העבודה המבצעת; כי באתר מותקן ציוד חשמלי - כגון כבלי חשמל, תקעים ושקעים - שאינו מתאים לשימוש באתר בניה ושאינו מתאים לדרישות תקנות החשמל (מיתקן חשמלי ארעי באתר בניה במתח שאינו עולה על מתח נמוך), התשס"ג - 2003; כי באתר הונחו כבלים ופתילי חשמל על פני הקרקע בו עוברים רכבים מבלי שהכבלים מוגנים באמצעי הגנה נאותים למניעת הפגיעה בכבלים; כי באתר הועסקו עובדים ללא מתן הדרכה, לא נוהל פנקס הדרכת עובדים והעובדים לא קיבלו תמצית מידע בדבר הסיכונים הכרוכים בעבודתם; והחברה העסיקה באתר בתקופה הרלוונטית לכתב האישום את העובד עלי אגבאריה, ת.ז. 021704697 (להלן - **עלי**), כמפעיל מכונת הרמה מסוג מעמיס טלסקופי (להלן - **מעמיס טלסקופי**), וזאת מבלי שמונה לפי טופס מינוי. במועד ביצוע הביקורת, ובעקבות ביצועה, הוצא צו בטיחות המורה על הפסקת העבודה לאלתר באתר. ביום

29.7.15 בוטל צו הבטיחות עקב מילוי הדרישות בו ותיקון הליקויים. נטען כי פתחי הפר את חובת הפיקוח ולא נקט באמצעים סבירים כדי למנוע את העבירות.

3. החברה ופתחי הואשמו באי הצגת שלט באתר בניה, בניגוד להוראת תקנה 7 לתקנות הבטיחות בעבודה (עבודות בניה), התשמ"ח - 1988 (להלן - **תקנות עבודות בניה**); בשימוש בציוד ואביזרי חשמל לא תקינים בניגוד להוראת תקנה 163 לתקנות עבודות בניה; ובאי הדרכה, אי מסירת מידע בכתב בדבר סיכונים ואי ניהול פנקס הדרכה, בניגוד לתקנות 2,3,6 ו- 15 לתקנות ארגון הפיקוח על העבודה (מסירת מידע והדרכת עובדים), התשנ"ט - 1999. בדיע הואשם באי הגנה באמצעי הגנה נאותים על כבלים ופתילי חשמל, בניגוד להוראת תקנה 165 לתקנות עבודות בניה; באי הדרכה, אי מסירת מידע בכתב בדבר סיכונים ואי ניהול פנקס הדרכה, בניגוד לתקנות 2,3,6 ו- 15 לתקנות ארגון הפיקוח על העבודה (מסירת מידע והדרכת עובדים), התשנ"ט - 1999; ובהפעלת מכונת הרמה על ידי אדם מבלי שמונה לפי טופס מינוי, בניגוד להוראת תקנה 18 לתקנות הבטיחות בעבודה. בתשובתם לכתב האישום, כפרו הנאשמים בכל עובדותיו.

4. במסגרת פרשת התביעה העידו יוסי מרבנט, מפקח עבודה במשרד העבודה והרווחה, אשר נטל חלק בביקורת (להלן - **מרבנט**); גיל אורן, מפקח עבודה במשרד העבודה והרווחה, אשר נטל חלק בביקורת (להלן - **אורן**); כרים זחאלקה, אשר עבד באתר במועד ביצוע הביקורת, כעובד של קבלן משנה בתחום החשמל (להלן - **כרים**); איהאב אליאס, חוקר במשרד העבודה והרווחה, אשר נטל חלק בביקורת (להלן - **איהאב**); ואליד מנסור, ששימש מפקח במשרד העבודה והרווחה, לא נטל חלק בביקורת אך סיכם את הפעולות השונות של החקירה במסמך מוצג ת/20 (להלן - **מנסור**); עלי, מפעיל המעמס הטלסקופי; ומאג'ד טובאסי, שעבד באתר במועד ביצוע הביקורת כעובד שכיר של קבלן משנה בתחום האינסטלציה (להלן - **טובאסי**). במסגרת פרשת ההגנה העידו פתחי, בדיע וכן פואד מחאמיד, אשר שימש כמנהל עבודה באתר לפני בדיע (להלן - **פואד**).

פעילות החברה ותפקידם של פתחי ובדיע

5. במהלך עדותו, הודה פתחי כי במועד הביקורת היה הבעלים והמנהל הכללי של החברה (עדות פתחי בעמוד 58 לפרוטוקול). בדיע הודה בעדותו כי הוא אחד מבעלי החברה ומועסק בה כמנהל עבודה. הוא הסביר כי כיהן כמנהל עבודה באתר החל מיום 22.5.15, וכיהן כמנהל העבודה באתר גם במועד שבו בוצעה בו הביקורת. עוד הסביר כי הוא אחד מבעלי המניות של החברה (עדות בדיע בעמודים 66 ו- 69 לפרוטוקול; מוצג ת/2 - הודעת החברה מיום 22.5.15 על ביצוע פעולות בניה).

6. מעדויותיהם של פתחי ובדיע עלה כי החברה היתה מבצעת הבניה של הפרוייקט המכונה "פנטאזיה" בחריש (עדות פתחי בעמוד 64 לפרוטוקול; עדות בדיע בעמוד 66 לפרוטוקול). כך גם עולה מהודעת החברה על ביצוע פעולות בניה (מוצג ת/2), מיום 22.5.15, שם נרשם מפורשות כי החברה קיבלה על עצמה לבצע פעולות בניה של "מבנה מגורים - רח' גמלא - חריש".

7. לאור כל אלה אני קובע כי פתחי שימש במועד הביקורת כמנהל הכללי והפעיל של החברה; כי החברה שימשה כמבצעת הבניה באתר; וכי בדיע שימש באתר כמנהל עבודה מטעם החברה החל מיום 22.5.15.

הביקורת ביום 23.7.15

8. הוכח בפני כי ביום 23.7.15 בוצעה ביקורת באתר. ראשית, בדיע - שנכח באתר במועד ביצוע הביקורת - הודה בכך (עדות בדיע בעמודים 66 ו- 72 לפרוטוקול). שנית, עצם ביצועה של הביקורת באתר ביום 23.7.15 עלה מעדותם של עדי התביעה. מעדויות אלו עלה כי מרבנט, איהאב, אורן ו-ופא מנסור הגיעו לבצע ביקורת באתר. מרבנט ואיהאב שימשו כמפקחים חוקרים, ואילו אורן ו-ופא מנסור הם מפקחים שאינם חוקרים. לאחר שסיירו באתר ונוכחו כי יש בו ליקויים, ביצעו חקירות במקום. מרבנט ואיהאב גבו הודעות מבדיע לאחר שהוזהר (מוצג ת/1); איהאב גבה הודעות מעלי (מוצג ת/21) ומטובאסי (מוצג ת/23). מרבנט גבה הודעה מכרים (מוצג ת/22). איהאב רשם דו"ח פעולה (מוצג ת/7) (להלן - **דו"ח הפעולה**) ואורן רשם דו"ח ביקור - שהינו מסמך המפרט את עבירות הבטיחות שמוצאים מפקחים במקום בו מבוצעת הביקורת - אשר נמסר במהלך הביקורת לבדיע (מוצג ת/16) (להלן - **דו"ח הביקור**). איהאב גם צילם צילומים באתר (מוצג ת/8) (עדות מרבנט בעמודים 20-22 ו- 26 לפרוטוקול; עדות אורן בעמודים 31-32 לפרוטוקול; עדות איהאב בעמודים 38-43 לפרוטוקול).

9. איהאב הפנה בעדותו לדו"ח הפעולה (מוצג ת/7) וציין כי כל מה שנרשם בו מתאר בדיוק את מה שראה ומה שעשה, וכי מקריאת דו"ח הפעולה הוא נזכר ביתר הפרטים, שכן הביקורת היתה לפני הרבה זמן (עדות איהאב בעמוד 38 לפרוטוקול). בכך הפך דו"ח הפעולה לחלק מעדותו של איהאב ונטמע בה (ע"פ 9969/01 **פלוני נ' מדינת ישראל**, פס' 14 (16.10.2006)). כך גם באשר לדו"ח הביקור שרשם אורן (מוצג ת/16): אף הוא נהפך לחלק מעדותו של אורן, שכן מחקירתו הנגדית לא עלה כי אורן מתכחש לאמיתות הפרטים באותו דו"ח (עדות אורן בעמוד 31 לפרוטוקול).

10. יש לייחס לתוכנם של דו"ח הפעולה ושל דו"ח הביקור משקל ניכר. ראשית, מדובר במסמכים מפורטים שנרשמו ביום הביקורת, וככאלה יש לייחס להם רמת דיוק גבוהה. שנית, הם נרשמו על ידי עובדי ציבור אשר אמונים על ביצוע ביקורות מהסוג הזה. לא הוכח כי למי שרשמו מסמכים אלו - איהאב ואורן - היה מניע שגרם להם לרשום במסמכים מידע כוזב. שלישית, תוכנם של דו"ח הפעולה ושל דו"ח הביקור, זוכה לעיגון מגרסתם של פתחי ובדיע. כך, למשל, הן בדו"ח הפעולה והן בדו"ח הביקור נרשם כי באתר נמצא כבל חשמל מאריך פרוש על הקרקע ונתון לחבלה מכנית של כלי רכב העולים עליו. בדיע אישר בעדותו כי אכן היה כבל כזה (עדות בדיע בעמוד 67 לפרוטוקול, בשורות 18-20). כך, למשל, הן בדו"ח הפעולה והן בדו"ח הביקור עלה כי אין פנקס הדרכה ואין תיעוד של הדרכת עובדים. בדיע ופתחי אישרו בעדותם כי במהלך הביקורת לא הציג בדיע למפקחים פנקס הדרכה (עדות פתחי בעמוד 60 לפרוטוקול; עדות בדיע בעמוד 69 לפרוטוקול). כך, למשל, בדו"ח הביקור נרשם כי יש להתקין באתר שלט ובו פרטי מבצעת הבניה, מנהל העבודה ומהות הפרוייקט. בדיע אישר בעדותו כי לא היה באתר שלט כזה שעמד ניצב (עדות בדיע בעמוד 67 לפרוטוקול). רביעית, על אמינותם של דו"ח הפעולה ושל דו"ח הביקור ניתן ללמוד גם מכך שלא נכללו בהם רק ממצאים המסבכים את הנאשמים, אלא גם ממצאים הפועלים לטובתם. כך, למשל, מדו"ח הפעולה עלה כי בדיע שיתף פעולה עם החוקרים והציג בפניהם מסמכים. כך, למשל, בדו"ח הפעולה צוין כי העובדים באתר חבשו קסדות מגן ונעלו נעלי בטיחות. כך, למשל, בדו"ח הביקור לא נעשה ניסיון להציג מצג כאילו אין בפיגומים כלל זקפים, אלא נרשם כי יש לקשור את הזקפים לאלכסונים על ידי מצמדות. לתוכנם של דו"ח הפעולה ודו"ח הביקור - בכל הנוגע לליקויים שנמצאו באתר - אתייחס בהמשך, כאשר אבחן את סעיפי האישום הפרטניים.

11. יש לייחס דיוק ואמינות גם ללוח התצלומים שערך איהאב (מוצג ת/8). זאת מאחר ואיהב הסביר בעדותו את אופן ביצוע הצילומים. מעדותו עלה כי הצילומים בוצעו באתר ומתייחסים לליקויים שנראו באתר; כי הם בוצעו על ידו ביום הביקורת באמצעות מצלמה דיגיטלית של מעסיקתו; התמונות הועברו מהמצלמה הדיגיטלית למחשב במשרד, ומשם הודפסו על גבי עותק נייר. איהאב הוא שערך את מוצג ת/8 (עדות איהאב בעמודים 41-42 לפרוטוקול). לעדותו

של איהאב - ממנה ניתן ללמוד על אמינות לוח התצלומים - יש להוסיף את העובדה שבתצלומים נראים ממצאים שהנאשמים הודו בהם בעדותם. כך, למשל, תצלום מס' 3 מראה כבל מאריך פרוש על גבי דרך וחשוף לפגיעת רכבים. כך, למשל, תצלום מס' 1 מראה את שער הכניסה לאתר, וממנה עולה כי אין בכניסה שלט. לאור זאת, אני קובע כי מוצג ת/8 משקף ממצאים שנמצאו ביום הביקורת באתר. אני דוחה את טענות הנאשמים בסיכומיהם בנוגע לתצלומים. כך, למשל, באשר לטענה כי לא קיבלו עותק צבעוני מהתצלומים. המאשימה הגישה לבית הדין כראיה עותק צבעוני של התצלומים כראיה (מוצג ת/8), ואלה קריאים וברורים. ככל שהנאשמים ביקשו לקבל עותק צבעוני במסגרת חומר החקירה, יכלו לבקש זאת בקלות מהמאשימה. זאת, משמדובר בצילומים המודפסים על גבי נייר ואין קושי להפיקם גם בגרסה צבעונית. נאשם אשר במסגרת העיון בחומר החקירה מקבל מהמאשימה מסמך שלדעתו אינו קריא דיו, נדרש לפנות למאשימה ולבקש כי יומצא לו עותק ברור יותר ככל שקיים. הנאשמים אינם טוענים כי פנו בענין זה למאשימה וכי זו דחתה את פנייתם. יצוין כי בעת דיון ההוכחות, לא התנגדו הנאשמים להגשת תצלומים כלשהם ולא טענו כי אין להגיש את הראיה בשל כך שעותק צבעוני ממנה לא הועבר להם במסגרת העיון בחומר החקירה (עמוד 39 לפרוטוקול). כך, למשל, בשים לב לכך שמדובר בתצלומים דיגיטליים, אין מקום לדרוש מהמאשימה הגשת העותק המקורי שלהן. זאת, בהינתן כי מדובר בקובץ מחשב. על מנת שבית הדין יתרשם מהתצלומים, היה דווקא מקום - כפי שעשתה המאשימה - להגישם כשהם מודפסים על נייר.

הוצאת צו הבטיחות וביטולו

12. כפי שהוכח בפני, במהלך הביקורת, ולאחר שהמפקחים נוכחו כי קיימים ליקויי בטיחות באתר, רשם אורן באתר - מכח סמכותו לפי סעיף 6(א) לחוק ארגון הפיקוח על העבודה, התשי"ד - 1954 (להלן - **חוק ארגון הפיקוח על העבודה**), צו בטיחות שמספרו 49452 (להלן - **צו הבטיחות**). כעולה מצו הבטיחות, הוא נמסר לבדיע. גם דו"ח הביקור נמסר ידנית לבדיע במועד הביקורת, וזה אף חתם עליו. בצו הבטיחות נאסר על החברה להמשיך בעבודה כלשהי באתר "וזאת מכיוון שנראו היום בביקור פיקוח באתר הבינה [כך במקור - א.ה.] ליקויי בטיחות רבים המסכנים חיי אדם". עוד נרשם בצו הבטיחות כי צו הבטיחות יבוטל רק לאחר תיקון הליקויים המפורטים בדו"ח הביקור (צו הבטיחות - מוצג ת/17; דו"ח הפעולה - מוצג ת/7; עדות אורן בעמוד 30 לפרוטוקול; דו"ח הביקור - מוצג ת/16; עדות פתחי בעמוד 61 לפרוטוקול; עדות בדיע בעמוד 68 לפרוטוקול; מוצג ת/18 - תרשומת של גיל אורן על מסירת צו הבטיחות באתר).

13. החברה פעלה לתיקון הליקויים שנמצאו באתר בעת הביקורת והעבירה למפקחים ביום 28.7.15 אסמכתות בכתב על כך. בעקבות זאת, בוטל צו הבטיחות ביום 29.7.15. הדבר נלמד מהעדויות והמסמכים שהוצגו, במסגרתם לא חלקו הנאשמים על עובדות אלו (עדות פתחי בעמודים 59 ו- 61 לפרוטוקול; עדות בדיע בעמוד 68 לפרוטוקול; בקשת החברה לביטול צו הבטיחות - מוצג ת/6). עובדות אלו נלמדות גם מדו"ח החקירה שערך מנסור (מוצג ת/20). אף כי מנסור לא נטל חלק בביקורת באתר, הוא סיכם את הפעולות השונות שנערכו בחקירת המקרה, ואלה כוללות פירוט של המהלכים שהביאו לביטול צו הבטיחות. מאחר ומנסור הפנה בעדותו לדו"ח החקירה, הרי בנסיבות המקרה - בהן הנאשמים אישרו בעדותם את עצם תיקון הליקויים לשם ביטול צו הבטיחות - ניתן לראות בדו"ח החקירה כחלק מעדותו של מנסור וככזה המבטא בצורה מהימנה את העובדות בסוגיה זו. לכן, גם לאור דו"ח החקירה ניתן לעגן את הקביעות העובדתיות לעיל באשר לנסיבות שהביאו לביטול צו הבטיחות (עדות מנסור בעמוד 44 לפרוטוקול).

14. עד כאן נדרשתי לקבוע עובדות, בין היתר, באשר לתפקידם של החברה, פתחי ובדיע ביחס לאתר; באשר לעצם ביצוע הביקורת באתר; וכן בנוגע להוצאת צו הבטיחות וביטולו. לכל אלה נדרשתי מאחר והנאשמים בחרו,

במסגרת תשובתם לכתב האישום, לכפור בעובדות אלו בצורה גורפת. כפירה זו עמדה לעיתים בניגוד למסמכים שהחברה ובדיע הוציאו, למשל מוצג ת/2 - הודעה על פעולות בניה - שם ציינה החברה כי היא מבצעת הבניה באתר וכי בדיע הוא מנהל העבודה שם.

אי הצגת שלט באתר בניה

15. כמבצעת הבניה באתר, מחוייבת היתה החברה להציב בו, במקום בולט לעין, שלט שבו יצויינו שם מבצע הבניה ומענו; שם מנהל העבודה ומענו; ומהות העבודה המתבצעת (תקנה 7 לתקנות עבודות בניה).

16. מהראיות שהוצגו בפני, שוכנעתי כי המאשימה עמדה בנטל המוטל עליה להראות - מעבר לספק סביר - כי באתר לא הוצב כלל שלט. בדו"ח הביקור צויין, בין יתר הליקויים שנמצאו באתר, כי על החברה "להתקין שלט בכניסה לאתר בו יצויינו פירטי מנהל העבודה ומבצע הבניה ומהות הפרוייקט" (סעיף 13 למוצג ת/16). עובדה זו לא נסתרה במהלך חקירתו של אורן. האמור בדו"ח הביקור בענין זה זוכה לחיזוק מלוח התצלומים שערך איהאב: בתצלום מס' 1 ניתן לראות את הכניסה לאתר, שהוא המקום בו יש להציב את השלט בהתאם לתקנה 7 לתקנות בניה. מתצלום זה עולה כי במקום לא קיים שלט. עובדה זו לא נסתרה במהלך חקירתו של איהאב.

17. פתחי ובדיע, בעדותם בבית הדין, אישרו שלא היה באתר שלט שניצב על רגליו. גרסתם היתה כי היה באתר שלט, אולם הוא הופל ככל הנראה על הרצפה על ידי כלים כבדים שעבדו במקום (עדות בדיע בעמוד 67 לפרוטוקול; עדות פתחי בעמוד 58 לפרוטוקול). אני דוחה גרסה זו.

18. באשר לגרסתו של בדיע בעדותו, אקבע כי היא אינה עולה בקנה אחד עם גרסה קודמת שמסר. במסגרת חקירתו באזהרה של בדיע - שנערכה ביום הביקורת באתר עצמו - הסביר בדיע כי היה באתר שלט אולם הוא פורק לפני חודש, כאשר החלו בעבודות עפר, וכי יותקן שלט חדש (עמודים 4-5 למוצג ת/1). מגרסה זו עולה כי באתר לא היה כלל שלט - אף לא במצב שכוב אופקי על גבי הקרקע - במועד ביצוע הביקורת. אני מעדיף את גרסתו זו של בדיע, כפי שנמסרה לאליאס ולמרבנט, על פני גרסתו בבית הדין. ראשית, מתן האמרה הוכח שכן מרבנט ואיהאב העידו על עצם גבייתה (עדות מברנט בעמוד 21 לפרוטוקול; עדות איהאב בעמוד 43 לפרוטוקול) וגרסתם לא נסתרה. אף בדיע אישר זאת בעדותו (עדות בדיע בעמוד 72 לפרוטוקול). שנית, בדיע העיד בהליך כאן. שלישית, עדותו של בדיע בהליך כאן היתה שונה בפרט מהותי בהשוואה לגרסה שמסר בהודעתו ביום הביקורת. הגרסה שנמסרה על ידי בדיע ביום הביקורת מדוייקת יותר מאחר וניתנה ביום הביקורת עצמו, בשונה מהעדות בבית הדין אשר נמסרה שלוש וחצי שנים לאחר מועד הביקורת. גרסתו של בדיע ביום הביקורת גם זוכה לחיזוק מדו"ח הביקור וכן מלוח התצלומים. לאור כל אלה, אני מעדיף את גרסתו של בדיע כפי שנמסרה בהודעתו למרבנט ולאיהאב (סעיף 10א לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א - 1971 (להלן - **פקודת הראיות**)).

19. באשר לגרסתו של פתחי בעדותו, הרי זו עולה בקנה אחד עם הגרסה שמסר בהודעתו לחוקרים - בה נחקר תחת אזהרה - ביום 6.8.15 (מוצג ת/9). חרף זאת, אינני מקבל את גרסתו של פתחי בעדותו, שכן זו אינה עולה בקנה אחד עם גרסת בדיע בהודעתו; עם הממצאים שמצא אורן בביקורת ונרשמו על ידו בדו"ח הביקור; ועם לוח התצלומים שערך איהאב, ממנו עולה כי לא הותקן כלל שלט בכניסה לאתר. גם אם היה באתר שלט שהופל והיה מונח על הקרקע - וכבר קבעתי שלא זה היה המקרה כאן - הרי אין מדובר בשלט המקיים את הוראת תקנה 7 לתקנות עבודות בניה, ויש לראות במצב דברים זה כאילו לא הותקן כלל שלט.

20. אי התקנת שלט באתר בהתאם להוראת תקנה 7 לתקנות עבודות בניה, מהווה עבירה על הוראות פקודת הבטיחות בעבודה [נוסח חדש], התש"ל - 1970 (להלן - **הפקודה**) (סעיפים 191, 219 לפקודה). עבירה זו היא עבירה מסוג אחריות קפידה והיא אינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית או אף מודעות. הנטל הוא על החברה להראות שנהגה ללא מחשבה פלילית וללא רשלנות וכי עשתה את כל שניתן כדי למנוע את העבירה (ע"פ (ארצי) 1002/04 **רזפול בע"מ נ' מדינת ישראל**, פס' 7 (27.3.2006); ע"פ (ארצי) 50155-08-10 **חברת השמירה בע"מ נ' מדינת ישראל**, פס' 26-28 (6.11.2012); סעיף 22 לחוק העונשין, התשל"ז - 1977). מעבר לדרוש - גם אם יקבע כי מדובר בעבירה הדורשת יסוד נפשי של מודעות - בענייננו יש לומר כי מתקיים בחברה יסוד המודעות, שכן פתחי ובדיע ידעו כי במועד ביצוע הביקורת לא היה קיים באתר שלט שניצב על רגליו בכניסה לאתר ויש לקבוע כי החברה לא עשתה את כל שניתן כדי למנוע את העבירה. על כן - מכח סעיף 219(א) לפקודה - אני מרשיע את החברה בעבירה לפי תקנה 7 לתקנות עבודות בניה.

21. מאחר ומתקיים יסוד המודעות בפתחי, מנהלה ובעליה של החברה, וזה לא הוכיח כי נקט אמצעים סבירים לכך שיוצב שלט בכניסה לאתר במצב בו השלט ניצב על רגליו, יש להרשיעו - מכח סעיפים 219 ו- 222 לפקודה - בעבירה על תקנה 7 לתקנות עבודות בניה.

שימוש בציווד ואביזרי חשמל לא תקינים

22. כמבצעת הבניה באתר, היתה החברה אחראית לכך "שכל ציווד, אבזרים ומיתקנים חשמליים הנמצאים או המותקנים באתר יתאימו לדרישות חוק החשמל, תשי"ד-1954, והתקנות שהותקנו לפיו, תקנות הבטיחות בעבודה (חשמל), תשמ"ו-1986, ולתקנים הישראליים שענינם חשמל כמשמעותם בחוק התקנים, תשי"ג-1953" (תקנה 163(א) לתקנות עבודות בניה).

23. בדו"ח הפעולה (מוצג ת/7) נרשם, בין היתר, בנוגע לכבל חשמלי מאריך אשר הוזן ממשרד האתר, כי השקע בקצה הכבל אינו מתאים לעבודות באתרי בניה וכי המוליכים בו חשופים. עוד נרשמו בו הממצאים הבאים שנמצאו באתר: תיבת שקעים לא מתאימה לעבודות באתרי בניה; קופסת חיבורים פתוחה עם מוליכים חשופים; ובקומה ג' נראו כבלי חשמל מחוברים לחשמל לעובדי האינסטלציה, שקע ותקע לא מתאימים לעבודה באתרי בניה. גרסה זו לא רק שלא נסתרה בעדותו של איהאב, אלא היא זכתה לחיזוק מעדותו עת הפנה במהלכה ללוח התצלומים (מוצג ת/8), אשר תומך בממצאים שנרשמו בענין זה בדו"ח הפעולה. כך, תצלום מס' 19 מצביע על כבל חשמל מאריך שנעשה בו שימוש, ובו חוטי חשמל חשופים. כך, תצלום מס' 22 מראה לוח חשמל ראשי עם חוטי חשמל חשופים. כך, תצלומים מס' 4-7 מצביעים על שימוש בכבל חשמל פגום עם חוטי חשמל חשופים (עדות איהאב בעמודים 39 ו- 42-43 לפרוטוקול). כך, בתצלום מס' 10 צולם שקע חשמלי אשר אינו מתאים לעבודה באתרי בניה.

24. בדו"ח הביקור (מוצג ת/16, סעיף 3) נרשם כי נראה שימוש רב באתר בכבלי חשמל מאריכים, תקעים ושקעים לא תקינים, וכי יש להחליף את כל כבלי החשמל, השקעים והתקעים לציווד המתאים לדרישות החוק והתקנות. נתונים אלו לא נסתרו בעדותו של אורן.

25. בדיע, בעדותו, לא סתר את העובדה - העולה מדו"ח הפעולה, מלוח התצלומים ומדו"ח הביקור - כי נמצאו באתר ליקויים בתחום החשמל. הוא אישר זאת בעדותו (עדות בדיע בעמודים 71-72 לפרוטוקול). הוא לא טען בעדותו כי לא היה מודע לכך בזמן אמת.

26. פתחי, בעדותו, אישר כי החברה קיימה את כל ההערות בצו הבטיחות, ובעקבות כך בוטל צו הבטיחות (עדות פתחי בעמוד 59 לפרוטוקול). מאחר וצו הבטיחות מפנה לדו"ח הביקור, יש לראות בעדות זו של פתחי כהודאה בממצאים שנרשמו בדו"ח הביקור בכל הנוגע לשימוש באביזרי וציוד חשמלי שאינם מתאימים לאתר בניה. פתחי לא טען בעדותו כי לא היה מודע בזמן אמת לליקויים אלו. לכך יש להוסיף כי מהודעתו של פתחי שנמסרה ביום 6.8.15 (מוצג ת/9), עלה כי הוא ביקר באתר לפעמים (עמוד 4 למוצג ת/9; סעיף 11 לפקודת הראיות). עובדה זו אך מחזקת את המסקנה כי פתחי היה מודע בזמן אמת לליקויים.

27. לאור זאת אני קובע כי במועד הביקורת נמצא כי באתר נעשה שימוש בכבל חשמל מאריך ובו חוטי חשמל חשופים; בלוח חשמל ראשי עם חוטי חשמל חשופים; ובשקע חשמלי אשר אינו מתאים לעבודה באתרי בניה. פתחי ובדיע היו מודעים לכך.

28. מהראיות שהוצגו בפני עולה כי עובר לביצוע הביקורת, לא בוצעה באתר בדיקה של מתקני החשמל ואביזרי החשמל על ידי חשמלאי מוסמך. זו בוצעה לראשונה רק לאחר שהוצא צו הבטיחות. בדיע טען בעדותו כי בדיקה כזו בוצעה שלושה חודשים לפני מועד הביקורת, וכי אין ברשותו אסמכתה לכך שכן החשמלאי אינו עונה לפניות הטלפון של בדיע (עדות בדיע בעמוד 71 לפרוטוקול). אני דוחה גרסה זו, עת שהחשמלאי לא זומן למתן עדות על ידי הנאשמים. ביצוע בדיקה על ידי חשמלאי, מסתיימת בתיעוד בכתב. כך אף נעשה לאחר הביקורת, עת החברה המציאה למפקחים אישור כזה מיום 28.7.15 (מוצג ת/6) במסגרת בקשתה לבטל את צו הבטיחות. היעדרה של אסמכתה בכתב על ביצוע בדיקה על ידי חשמלאי באתר לפני הביקורת, מביא למסקנה כי לא בוצעה בדיקה כזו. הנאשמים המבקשים לסתור מסקנה סבירה והגיונית זו, לא עמדו בנטל השכנוע עת בחרו שלא לזמן את החשמלאי למתן עדות.

29. בדיע הציג טענת הגנה לפיה במועד ביצוע הביקורת, לא בוצעה באתר עבודת בניה רגילה, אלא נעשו בו פעולות על מנת להכינו להמשך עבודות הבניה. זאת בשים לב לכך שהביקורת בוצעה כיומיים לאחר תום חופשת החג. בשל כך, עבדו באתר לא יותר מ- 8-9 פועלים, מתוך מצבת של 35 פועלים, ועבודתם יועדה לשם הכנת האתר לחזרת יתר הפועלים לעבודה (עדות בדיע בעמודים 66 ו- 72 לפרוטוקול). זוהי טענת הגנה כללית, שהועלתה לא רק ביחס לאישום שעניינו שימוש בציוד חשמלי שאינו מתאים לאתר - אישום בו הואשמו רק החברה ופתחי - אלא גם ביחס לאישומים בהם הואשם בדיע. אני דוחה טענת הגנה זו ביחס לכל האישומים בהם הואשמו הנאשמים. ראשית, היא אינה עולה בקנה אחד עם הממצאים שמצאו איהאב ואורן בעת ביצוע הביקורת. על פי דו"ח הפעולה (מוצג ת/7), בעת ביצוע הביקורת נצפו באתר עובדים המבצעים עבודות שלד במבנה מצד שמאל לכניסה לאתר; ובבנין סמוך בצד הצפוני של האתר עבדו חשמלאים וגם עובדי אינסטלציה. מלוח התצלומים (מוצג ת/8), עולה כי מספר פועלי בנין עבדו על רצפת קומה א' בבנין מס' 3 (תצלומים מס' 2, 8, 9, 15). בדו"ח הביקור (מוצג ת/16) ובצו הבטיחות (מוצג ת/17) נרשם כי על החברה להפסיק מיידית את כל העבודות באתר. הצורך בהוראה זו מלמד כי בוצעו באתר עבודות. גרסאות אלה של איהאב ואורן לא נסתרו בעדותם בבית הדין. שנית, גרסתו זו של בדיע עלתה לראשונה רק בעדותו בבית הדין. בעת שמסר לחוקרים ביום הביקורת הודעה - לאחר שהוזנה - לא מצא בדיע מקום להזכיר טענה זו לפיה העבודות באתר מתמצות אך בהכנתו לחזרת יתר העובדים לעבודה בו (מוצג ת/1; סעיף 11 לפקודת הראיות). ההיפך הוא הנכון. הוא הסביר בהודעתו כי כרגע מתבצעת באתר עבודות אינסטלציה, מים וחשמל בבנינים 1 ו- 2, ועבודות שלד בבנינים 3 ו- 4 (עמוד 4 למוצג ת/1). כבישת הגרסה בנסיבות אלו, מבלי שיש לכבישה זו הסבר, מחלישה מהמשקל שיש לייחס לגרסה. שלישית, פתחי בהודעתו (מוצג ת/9) אמנם הזכיר כי האתר היה מושבת עד כיומיים לפני הביקורת, בשל הרמדאן וחג עיד אל פיטר. אולם בשום מקום בהודעתו לא ציין כי באתר לא בוצעו בעת הביקורת עבודות בניה וכי כל העבודות שבוצעו ביום הביקורת היו מיועדות להכין את האתר לחזרת הפועלים לעבודה בו (מוצג ת/9, עמודים 3 ו- 7).

8; סעיף 11 לפקודת הראיות). העובדה שגרסת בדיע לא באה לידי ביטוי בזמן אמת בהודעת פתחי, מחלישה מהמשקל שיש לייחס לגרסת בדיע בעדותו.

30. על פי כתב האישום, במועד הביקורת נמצא באתר מותקן ציוד חשמלי כגון כבלי חשמל, תקעים ושקעים שאינו מתאים לשימוש באתר בניה. במהלך בירור העובדות בהליך כאן, התברר גם כי נעשה באתר שימוש בלוח חשמל ראשי עם חוטי חשמל חשופים, עובדה שלא צוינה במפורש בכתב האישום. חרף זאת, ניתן להרשיע גם בעבירה שעניינה שימוש בלוח חשמל ראשי עם חוטי חשמל חשופים. זאת מאחר ומדובר באשמה שנתגלתה מהעובדות שהוכחו בפני, תוך שלנאשמים ניתנה הזדמנות סבירה להתגונן בהליך (סעיף 184 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב - 1982) (להלן - **חסד"פ**). הזדמנות סבירה זו להתגונן מצאה את ביטויה בכך שלא נטענה טענה כי לוח התצלומים (מוצג ת/8) לא היה בידי הנאשמים כחלק מזכותם לעיין בחומר החקירה לפני תחילת ההליך (נטענה רק טענה כי לא הועבר לנאשמים עותק צבעוני של התצלומים, טענה שקבעתי לגביה כי אין בה להמעיט מהמשקל שיש לייחס למוצג ת/8); ובכך שתצלום מס' 22 - בו נראה לוח החשמל הפגום - היה אחד הנושאים עליהם נחקר איהאב בחקירה נגדית על ידי הנאשמים (עדות איהאב בעמוד 43 לפרוטוקול; דנ"פ 4603/97 **משולם נ' מדינת ישראל**, פ"ד נא(3) 160, 198-200 (1998)). בנוסף, אין לומר כי הרשעה בענין זה היא הרשעה בנושא שכלל לא מצא ביטוי בכתב האישום. זאת משכתב האישום כלל אישום מפורש - כלפי החברה ופתחי - שעניינו שימוש בציוד חשמלי שאינו מתאים לאתר בניה.

31. שימוש באתר בציוד, אביזרים ומתקנים חשמליים בניגוד להוראת תקנה 163 לתקנות עבודות בניה, מהווה עבירה על הוראות סעיפים 191 ו- 219 לפקודה. עבירה זו היא עבירה מסוג אחריות קפידה והיא אינה דורשת הוכחה מחשבה פלילית או אף מודעות. הנטל הוא על החברה להראות שנהגה ללא מחשבה פלילית וללא רשלנות וכי עשתה את כל שניתן כדי למנוע את העבירה. מעבר לדרוש - גם אם יקבע כי מדובר בעבירה הדורשת יסוד נפשי של מודעות - בענייננו יש לומר כי מתקיים בחברה יסוד המודעות, שכן פתחי ובדיע ידעו כי במועד ביצוע הביקורת נעשה באתר שימוש בציוד, אביזרים ומתקנים חשמליים שאינם מתאימים לאתר. מודעות זו נלמדת ישירות מהראיות כפי שפורטו לעיל. בנוסף, חזקה על בדיע ופתחי כי היו מודעים לליקויים אלו. זאת, בשל היות האחד מנהל העבודה באתר, והשני בעליה של מבצעת הבניה באתר אשר נהג לבקר בו לפעמים (ע"פ 6294/11 **פלוני נ' מדינת ישראל**, פס' 125 (20.2.2014) (להלן - **ענין פלוני**); ע"פ 807/99 **מדינת ישראל נ' עזיזאן**, פס' 7 לחוות דעתה של השופטת דורנר, פ"ד נג(5) 747 (1999) (להלן - **ענין עזיזאן**)). החברה ופתחי לא סתרו חזקה זו. יש לקבוע כי החברה לא עשתה את כל שניתן כדי למנוע את העבירה. לענין זה, לא היה די בעצם מינויו של בדיע למנהל עבודה, שכן האחריות בענין תקנה 163 לתקנות עבודות בניה מוטלת ישירות על החברה. ביקורות תכופות יותר באתר של מנהלי החברה ובעליה, או ביקורים תקופתיים של חשמלאי מוסמך באתר כדי לבדוק את מצב מתקני ואביזרי החשמל - יכולים היו אולי למנוע את הממצאים שנמצאו באתר. החברה לא נקטה בפעולות אלו, ואין לומר כי נקטה בכל שניתן כדי למנוע את העבירה. על כן - מכח סעיף 219(א) לפקודה - אני מרשיע את החברה בעבירה לפי תקנה 163 לתקנות עבודות בניה.

32. מאחר ומתקיים יסוד המודעות בפתחי, מנהלה ובעליה של החברה, וזה לא הוכיח כי נקט אמצעים סבירים לכך שיעשה באתר שימוש בציוד, אביזרים ומתקנים חשמליים בהתאם להוראת תקנה 163 לתקנות עבודות בניה, יש להרשיעו - מכח סעיפים 219 ו- 222 לפקודה - בעבירה על תקנה 163 לתקנות עבודות בניה.

כבלים ופתילי חשמל לא הוגנו באמצעי הגנה נאותים

33. כמנהל העבודה באתר, היה מחוייב בדיע להבטיח כי כבלי חשמל המונחים על פני הקרקע יוגנו באמצעי הגנה נאותים במקומות בהם עלול לעבור עליהם רכב או במקומות בהם קיימת סכנה של פגיעה בהם (תקנות 5(א) ו-165 לתקנות עבודות בניה).

34. בדו"ח הפעולה נרשם כי נצפה באתר כבל חשמל מאריך, המוזן ממשרד האתר, פרוס על הקרקע ונתון לחבלות מיכניות של כלי רכב העולים עליו. עוד נרשם לגבי אותו כבל כי הוא פגוע בשלושה מקומות ורואים בו מוליכים חשופים (מוצג ת/7). גרסה זו בדו"ח הפעולה זוכה לחיזוק מתצלום מס' 3 בלוח התצלומים (מוצג ת/8 וכן תמונה מס' 3 במוצג ת/13)) שם נראה כבל מאריך מונח על הכביש וחשוף לפגיעת רכבים. גרסה זו של איהאב לא נסתרה בעדותו. בדו"ח הביקור (מוצג ת/16, סעיף 5) נרשם כי נצפה כבל חשמל מאריך פצוע במספר נקודות, החוצה דרך עפר אשר עליו עוברים עם כלים כבדים. החברה נדרשה להוציא הכבל מיידית ולהתקינו בגובה. גרסה זו של אורן לא נסתרה בעדותו. בדיע בעדותו אישר שהיה כבל כזה (עדות בדיע בעמוד 67 לפרוטוקול). בהודעתו למפקחים (מוצג ת/1, עמוד 5) לא הכחיש בדיע את קיומו של הכבל על הדרך. לאור זאת, אני קובע כי במועד ביצוע הביקורת נצפה באתר כבל חשמל מאריך, המוזן ממשרד האתר, פרוס על דרך עפר ונתון לחבלות מיכניות של כלי רכב העולים עליו, מבלי שהוגן באמצעי הגנה נאותים מפני חבלות כאלה.

35. בעדותו, הסביר בדיע כי כנראה טרקטור פגע בכבל וכי ביום הביקורת, עוד טרם הגעת המפקחים לאתר, נתן הוראה לסדר את הכבל (עדות בדיע בעמוד 67 לפרוטוקול). אני דוחה גרסה זו, אשר לא נזכרה כלל בהודעת בדיע למפקחים (מוצג ת/1, עמוד 5). שם, במענה לשאלה שעניינה הכבל המונח על גבי הדרך וחשוף לפגיעה של כלי רכב, השיב בדיע רק כי לא נתן אישור לאף אחד מהפועלים לעשות את זה. הוא לא הזכיר כי נתן הוראה לתקן את הליקוי לפני הגעת המפקחים לאתר.

36. המחדל להבטיח כי כבלי חשמל המונחים על פני הקרקע יוגנו באמצעי הגנה נאותים במקומות בהם עלול לעבור עליהם רכב או במקומות בהם קיימת סכנה של פגיעה בהם, מהווה עבירה על הוראות סעיפים 191 ו-219 לפקודה. עבירה זו היא עבירה מסוג אחריות קפידה והיא אינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית או אף מודעות. הנטל הוא על בדיע להראות שנהג ללא מחשבה פלילית וללא רשלנות וכי עשה את כל שניתן כדי למנוע את העבירה. מעבר לדרוש - גם אם יקבע כי מדובר בעבירה הדורשת יסוד נפשי של מודעות - בענייננו יש לומר כי מתקיים בבדיע יסוד המודעות, שכן בדיע לא טען - לא בעדותו ולא בהודעה שמסר למפקחים - כי לא היה מודע לקיומו של הכבל הפרוש על פני דרך העפר, ויש לקבוע כי בדיע לא עשה את כל שניתן כדי למנוע את העבירה. על כן - מכח סעיף 223 לפקודה - אני מרשיע את בדיע בעבירה לפי תקנה 165(א) לתקנות עבודות בניה.

המעמס הטלסקופי הופעל באתר מבלי שמפעילו מונה לכך כדין

37. באתר שבו מבוצעות עבודות בניה, אין להפעיל מכונת הרמה המופעלת בכח מיכני, חשמלי, הידראולי או פניאומטי, אלא בידי אדם שמונה למטרה זו על ידי מבצע הבניה (תקנה 18(א) לתקנות הבטיחות בעבודה (עגורנאים), מפעילי מכונות הרמה אחרות ואתרים), התשנ"ג - 1993 (להלן - **תקנות עגורנאים**). במפעיל נדרשים להתקיים תנאים שונים כמו היותו מעל 18 ועליו לעבור הדרכה בהפעלת ותחזוקת בטוחים של מכונת ההרמה. מינוי כזה נדרש להיעשות לפי טופס שבתוספת החמישית לתקנות עגורנאים, ועל המינוי להימצא במקום שבו מופעלת מכונת ההרמה (תקנות 18(ב) ו-18(ג) לתקנות עגורנאים).

38. מהראיות שהוצגו בפני עלה כי ביום הביקורת הופעל באתר הבניה מעמס טלסקופי מתוצרת JCB, מספר עמוד 9

רישוי 132735 (להלן - **המעמים הטלסקופי**). המעמים הטלסקופי - אשר שייך לחברה - הופעל באתר רק על ידי עלי (דו"ח הפעולה - מוצג ת/7 - עמוד ראשון; לוח התצלומים - מוצג ת/8 - תצלומים מס' 21, 23-24; דו"ח הביקור - מוצג ת/16 - בסעיף 4; עדות עלי בעמודים 47 ו- 49 לפרוטוקול; הודעת בדיע למפקחים - מוצג ת/1 - בעמודים 2-3). המעמים הטלסקופי הינו עגורן להעמסה עצמית, וככזה מהווה מכונת הרמה לצורך הוראות תקנות עגורנאים (הגדרת המונח "מכונת הרמה" בסעיף 79 לפקודה; הגדרת המונחים "עגורן" ו"עגורן להעמסה עצמית" בתקנה 1 לתקנות עגורנאים).

39. במועד הביקורת, לא הוציאה החברה לעלי כתב מינוי לצורך הפעלת המעמים הטלסקופי. בדיע הודה בכך במפורש בעדותו בבית הדין (עדות בדיע בעמוד 71 לפרוטוקול, שורות 15-23). עדותו זו היתה עקבית עם גרסתו בהודעתו למפקחים ביום הביקורת, גם שם אישר כי עלי לא מונה בטופס למפעיל המעמים הטלסקופי (מוצג ת/1, עמוד 3). אני דוחה את גרסת עלי בעדותו, לפיה במועד הביקורת היה קיים מינוי בכתב אשר מינה אותו לתפקיד מפעיל המעמים הטלסקופי (עדות עלי בעמוד 48 לפרוטוקול). גרסה זו אינה עולה בקנה אחד עם גרסת עלי בהודעה שמסר ביום הביקורת לאיהאב, שם ציין כי הוא מפעיל את המעמים הטלסקופי באתר מזה חודש, ולא קיבל כתב מינוי פנים-מפעילי כמפעיל (מוצג ת/21). אני מעדיף את גרסתו של עלי בפני איהאב, על פני גרסת עלי בעדותו בבית הדין (סעיף 10א(ג) לפקודת הראיות). הגרסה בהודעה נמסרה בזמן אמת, וככזו יש לייחס לה דיוק יתר בהשוואה לעדות בבית הדין אשר ניתנה זמן לא מבוטל לאחר מועד הביקורת. לכך יש להוסיף כי הסברו של עלי להבדל בין הגרסאות - זו שמסר בעדותו וזו שמסר בהודעה - לא מקובל עלי. הסברו לכך היה כי פחד בעת מתן ההודעה וחשב אז שהוא חשוד (עדות עלי בעמוד 49 לפרוטוקול). אלא שבהודעתו לא התנהג עלי כמי שפחד: הוא דווקא אישר כי הפעיל את המעמים הטלסקופי ללא מינוי פנים-מפעיל, ולא ניסה להציג מצג שווא לפיו ההפעלה עמדה בכל דרישות הדין. טעם נוסף לפיו יש לדחות את גרסת עלי הינו בשל כך שהחברה לא הציגה טופס מינוי לפי תקנות עגורנאים, הנושא תאריך שקדם למועד ביצוע הביקורת. תחת זאת הוצג טופס הנושא כותרת "מינוי מפעיל מכונת הרמה" מיום 25.7.15, בו ממונה עלי לתפקיד מפעיל המעמים הטלסקופי (מוצג ת/10). טופס זה גם מחזק את גרסת עלי בהודעתו לאיהאב, לפיה במועד הביקורת לא הוצא לו טופס מינוי כמפעיל המעמים הטלסקופי.

40. הפעלת המעמים הטלסקופי באתר, במשך חודש ימים עובר לביקורת, מבלי שעלי מונה בכתב לתפקיד מפעילו, אינה עולה בקנה אחד עם החובה בתקנה 18 לתקנות העגורנאים. המאשימה, בכתב האישום, ייחסה מחדל זה אך ורק לבדיע ככובעו כמנהל העבודה באתר. אני דוחה זאת וקובע כי חובת המינוי בכתב של עלי כמפעיל המעמים הטלסקופי היתה מוטלת רק על החברה ולא על בדיע. תקנה 18(א) לתקנות עגורנאים מטילה את חובת המינוי על "מבצע הבניה". בענייננו, מדובר בחברה. נכון הדבר שתקנה 20(א)(2) לתקנות עגורנאים קובעת כי הוראות תקנות אלו יחולו בבניה על מנהל העבודה, אולם הטלת אחריות זו מסוייגת בהמשך - בתקנה 20(ב) לתקנות עגורנאים - שם נקבע כי "על אף האמור בתקנת משנה (א), לא יראו חובה כמוטלת על מי שפורט בה, אם החובה מוטלת בתקנות אלה או בפקודה על אחר." סייג זה חל על בדיע, שכן תקנה 18(א) לתקנות עגורנאים הטילה במפורש את חובת המינוי בכתב רק על החברה. המאשימה לא האשימה את החברה בפריט אישום זה, אלא רק את בדיע. בהיעדר אחריות של בדיע, יש לזכותו מאישום זה.

41. על אף שהוכח כי במועד הביקורת הפעיל עלי באתר את המעמים הטלסקופי מזה חודש ימים מבלי שמונה לכך בהתאם להוראת תקנה 18(א) לתקנות עגורנאים, אין מקום - מכח הוראת סעיף 184 לחסד"פ - להרשיע את החברה או את פתחי בעבירה על תקנות אלו. המקרה כאן שונה מהרשעת החברה ופתחי בשימוש באתר של לוח חשמל ראשי עם חוטי חשמל חשופים. בעוד שהשימוש בלוח החשמל כאמור היה ביטוי עובדתי אחד מני כמה לאישום -

בו הואשמו החברה ופתחי במפורש - בנושא התקנת ציוד חשמלי שאינו מתאים לשימוש באתר הבניה ואינו מתאים לדרישות התקנות (סעיף 5(ב) לפרק א' בכתב האישום), הרי בכל הנוגע למחדל מינוי בטופס של מפעיל מכונת ההרמה, לא הואשמו כלל החברה ופתחי בכתב האישום. אין לומר כי יסודות העבירה של אי מינוי כדין של מפעיל מכונת הרמה, כלולים ונטמעים ביסודות עבירה אחרת בה הואשמו החברה ופתחי. בשל כך נמנעה מהם היכולת להתגונן כראוי ואין להרשיעם באישום זה (ענין עזיזיאן, בעמוד 754).

העובדים באתר לא הודרכו; לא נמסר להם מידע בכתב בדבר סיכונים; ולא נוהל פנקס הדרכה

42. כמבצעת הבניה באתר, נחשבת החברה ל"מחזיק במקום העבודה" (תקנה 1 לתקנות ארגון הפיקוח על העבודה (מסירת מידע והדרכת עובדים), התשנ"ט - 1999 (להלן - **תקנות הדרכת עובדים**)) - הגדרת המונח "מחזיק במקום העבודה" - בסעיף קטן 2; סעיף 191 לפקודה). גם בבדיע, בתפקידו כמנהל העבודה באתר וגם בפתחי, כמנהל בפועל של החברה, יש לראות כ"מחזיק במקום עבודה" (תקנה 1 לתקנות הדרכת עובדים, בסעיפים קטנים 4-6). ככאלה, מוטלת היתה על החברה, על בדיע ועל פתחי חובה לקיים לעובדים לפחות אחת לשנה - באמצעות בעל מקצוע מתאים - הדרכות בדבר מניעת סיכונים והגנה מפניהם ולוודא שכל עובד הבין את ההדרכה; לנהל פנקס שבו יירשמו נתונים בנוגע להדרכות; ולמסור לעובדים באתר, לכל המאוחר עם תחילת עבודתם, תמצית בכתב של מידע בדבר סיכונים בעבודה בה הם עוסקים (תקנות 3 ו- 6-7 לתקנות הדרכת עובדים).

43. בדו"ח הפעולה נרשם, בנוגע למסמכים שהציג בדיע במהלך הביקורת, כי אין תיעוד של הדרכת עובדים וכי הוצגה תמצית מידע בכתב על הסיכונים בשפה הערבית עליה חתומים עובדי השלד, שהם עובדי החברה. צוין גם כי באתר, פרט לעובדי החברה, עובדים גם פועלים של קבלני משנה בתחום החשמל והאינסטלציה (מוצג ת/7). בדו"ח הביקור (מוצג ת/16, סעיף 10) נרשם כי יש לנהל פנקס הדרכה באתר ולהדריך את כל העובדים. גרסאות אלו של איהאב ושל אורן לא נסתרו בעדותם בבית הדין.

44. בהודעה שמסר בדיע במהלך הביקורת אישר בדיע כי במועד הביקורת התבצעו באתר עבודות שלד על ידי עובדי החברה וכן עבודות חשמל ואינסטלציה המבוצעות על ידי קבלני משנה; כי בדיע לא ניהל פנקס הדרכה אולם מנהל העבודה הקודם באתר - פואד מחמיד - עשה זאת, ובדיע בדק שהדבר נעשה; כי בדיע נתן הדרכות לעובדים אך לא רשם זאת; וכי מסר לעובדי השלד בלבד תמצית מידע בכתב באשר לסיכונים, אולם לא מסר תמצית כזו לעובדי קבלני החשמל והאינסטלציה. בדיע הציג במהלך מסירת ההודעה פנקס הדרכה (מוצג ת/3), ובו מופיע אך רישום של שמות של 12 עובדים, ללא רישום של מידע נוסף כלשהו בנוגע להדרכות (מוצג ת/1; עמודים 5-7; סעיף 11 לפקודת הראיות).

45. פתחי, בהודעתו שנמסרה כשבועיים לאחר ביצוע הביקורת, ציין כי עד יום 22.5.18 מנהל העבודה באתר היה פואד מחאמיד וכי האתר היה מושבת במשך חודשיים לפני מועד הביקורת, בשל חג; כי בדיע אחראי על הדרכת העובדים ועל הבטיחות באתר; כי לאור החלפת מנהלי העבודה הוא אינו יודע האם העובדים קיבלו הדרכה או לא, אולם בכל מקרה לאחר הביקורת ניתנה להם הדרכה; הוא אינו יכול להציג אסמכתה להדרכות עובדים, אבל הכל הוצג למפקחים בעת הביקורת; וכי לא נוהל פנקס הדרכה באתר בגלל ההפסקה בעבודה שהיתה בו לפני הביקורת. במענה לשאלה מדוע לא בוצעה הדרכה לעובדים, השיב פתחי כי אין לו תשובה, וכי הפועלים חזרו לעבודה ביום הביקורת ויכול להיות שהיתה כוונה לבצע להם הדרכה באותו יום (מוצג ת/9, עמודים 3, 6, 7; סעיף 11 לפקודת הראיות).

46. מהראיות שהוצגו בפני אני קובע כי לא נוהל באתר פנקס הדרכה. במהלך הביקורת הוצג טופס של פנקס הדרכה (מוצג ת/3), אולם חסרים בו פרטים מהותיים של נושאי ההדרכה, שם המדריך, משך ההדרכה, מקום ההדרכה, תאריך וחתימת העובד. הנתון היחיד שצוין בטופס היה שמות של 12 עובדים, אשר כלל לא הוכח כי עבדו באתר. אני קובע כי מסמך ת/3 אינו עולה כדי פנקס הדרכה. יש לציין כי בהודעה שמסר פתחי, אשר כאמור נמסרה כשבועיים לאחר הביקורת, לא הציג פתחי מסמך אחר וטען כי זהו פנקס ההדרכה, אלא הפנה למה שהוצג למפקחים בעת הביקורת וטען שלא נוהל פנקס הדרכה בשל הפסקת העבודה בתקופה שלפני מועד הביקורת.

47. לאור זאת, אני דוחה את גרסת פתחי בעדותו בבית הדין, שם הציג מסמך (מוצג נ/1) וטען כי זהו פנקס ההדרכה (עדות פתחי בעמודים 58-63). פואד טען בעדותו כי הוא ערך מסמך זה, בו סיכם את ביצוע ההדרכות לעובדים (עדות פואד בעמודים 75-76 לפרוטוקול). אותו מסמך כולל בחובו נתונים על ביצוע לכאורה של הדרכה באתר בחודשים 2-5/15. גרסתו של פתחי היתה שהמסמך נמצא לאחר הביקורת, בעקבות חיפוש במשרדי החברה. אני דוחה גרסה זו. לא סביר בעיני שהמסמך נמצא והוצג לראשונה רק במהלך עדותו של פתחי בבית הדין. יש לזכור כי פתחי מסר הודעה - לאחר שהוזנה, בין היתר, כי הוא חשוד בעבירה של אי ניהול פנקס הדרכה - כשבועיים לאחר מועד הביקורת. ניתן היה לצפות כי כחשוד בעבירה כזו, יערוך את הבדיקה במשרדי החברה, כדי למצוא את פנקס ההדרכה, עוד לפני מסירת ההודעה. כל זאת כדי למזער את הסיכון שיוגש נגדו כתב האישום בגין עבירה זו. הוא לא עשה כן. הוא אף לא ציין בהודעתו כי הוא נדרש לפרק זמן נוסף כדי לחפש את פנקס ההדרכה במשרדי החברה. גרסתו לפיה פנקס ההדרכה נמצא רק לאחר מכן, עת שבדיע ומנהל העבודה הקודם פואד נפגשו באתר כדי למצוא את פנקס ההדרכה (עדות פתחי בעמודים 62-63 לפרוטוקול), היא גרסה כבושה ואין הסבר מניח את הדעת לכבישתה. פואד, בעדותו, לא הזכיר כלל כי נפגש עם בדיע באתר כדי לחפש את פנקס ההדרכה, אלא ציין כי המסמך אותר במשרדי החברה (עדות פואד בעמוד 76 לפרוטוקול). גרסתו הכבושה של פתחי, והיעדר החיזוק לה בעדותו של פואד, מפחיתים מהמשקל שיש לייחס לגרסה זו של פתחי. מטעמים אלו אני ג דוחה את גרסת בדיע, אשר ציין כי נפגש עם פואד באתר כחודש לאחר הביקורת על מנת לחפש מסמכים, מאחר ופואד היה עסוק באותה תקופה (עדות בדיע בעמוד 67 לפרוטוקול). כאמור, ניתן היה לצפות כי פתחי יציין זאת בהודעה שמסר. בנוסף, פואד בעדותו לא תמך בגרסה זו. יתרה מזו, גרסתם של פתחי ובדיע - כי לא כל המסמכים היו באתר במועד הביקורת - גם אינה עולה בקנה אחד עם הודעת בדיע למפקחים, שם לא טען כי הוא זקוק לזמן נוסף כדי לאתר את פנקס ההדרכה (מוצג ת/1, עמוד 7; סעיף 11 לפקודת הראיות).

48. משלא נוהל פנקס הדרכה, מתבקשת המסקנה הסבירה וההגיונית כי נכון למועד ביצוע הביקורת, לא בוצעה הדרכה לעובדים כנדרש בתקנה 3 לתקנות הדרכת עובדים. ראשית, בדיע הודה בכך בעדותו, כי הוא עצמו לא נתן הדרכה כזו (עדות בדיע בעמוד 70 לפרוטוקול). שנית, מסקנה זו זוכה לעיגון גם מגרסתם של שלושה עובדים באתר: כרים, עלי וטובאסי. מגרסתם לא עולה כי נכון למועד הביקורת בוצעה להם הדרכת בטיחות.

49. כרים העיד בבית הדין כי היה עובד של קבלן חשמל, וביצע עבודה באתר ביום הביקורת. הוא העיד בתחילה כי לא קיבל הדרכת בטיחות על סיכונים באתר, אך בהמשך שינה את גרסתו ומסר כי בדיע נתן לו הדרכה על בטיחות (עדות כרים בעמודים 33-34 לפרוטוקול). ביום הביקורת מסר כרים גרסה אחרת, בהודעה שמסר למרבנט (מוצג ת/22): כנשאל האם קיבל ממישהו בחברה או מבדיע הדרכה באתר, השיב שלא. בהמשך מסר כי בדיע סיפר להם על בטיחות לפני חודשיים לכל החשמלאים בצוות. לא ברור מה היה אותו הסבר שמסר להם בדיע, אולם כרים לא ציין שמדובר בהדרכה ואני קובע, ביחס לאמירה זו של כרים, כי לא מדובר היה במתן הדרכה בהתאם לתקנות הדרכת עובדים. זאת, לאור הודית בדיע בעדותו בבית הדין כי לא נתן הדרכה לעובדים באתר לפני הביקורת. אני מעדיף את גרסת כרים שנמסרה במועד הביקורת, לפיה לא קיבל הדרכת בטיחות באתר. זאת, בהיותה סמוכה לקרות האירועים

ומשכך מדויקת יותר (סעיף 10א לפקודת הראיות).

50. עלי, שהועסק על ידי החברה באתר, ציין בעדותו כי התקבל לעבודה באתר על ידי בדיע, וכי קיבל הדרכת בטיחות על הסיכונים באתר כבר ביום הראשון (עדות עלי בעמודים 47 ו- 50 לפרוטוקול). אני דוחה גרסה זו של עלי, ומעדיף את הגרסה שמסר ביום הביקורת לאיהאב (מוצג ת/21; סעיף 10א לפקודת הראיות): שם ציין במפורש כי לא קיבל הדרכת בטיחות באתר. הסברו של עלי, בעדותו, לשינוי זה בגרסות שמסר - לפיו בעת מסירת ההודעה ביום הביקורת היה שריו בפחד - לא מקובל עלי (עדותו בעמוד 47 לפרוטוקול). גם אם היה שריו בפחד בעת מתן ההודעה, לא ברור מדוע הביא הדבר לכך שמסר, לטענתו, מידע שגוי בנוגע לקיומה של ההדרכה, ענין שכלל לא היה קשור בעלי באופן ישיר ולא היה בו כדי לסבכו. לאור זאת אני קובע כי בהתאם להודעה שמסר עלי לאיהאב, לא ניתנה לו הדרכה באתר, על אף שעבד בו כחודש לפני מועד הביקורת.

51. טובאסי עבד באתר, כעובד של קבלן אינסטלציה. הוא העיד כי קיבל הדרכת בטיחות באתר, ממנהל העבודה פואד, שקדם לבדיע, וזה גם החתים אותם על טפסים (עדות טובאסי בעמודים 52-54 לפרוטוקול). בהודעה שמסר ביום הביקורת לאיהאב (מוצג ת/23), גרסתו היתה שונה: שם ציין טובאסי כי הוא עובד באתר מזה חצי שנה, וכי לא קיבל תמצית מידע בכתב על הסיכונים באתר. כנשאל האם קיבל הדרכת בטיחות, ציין "כן, בזמנו בדיע הדריך אותנו אבל אין לי טופס". בעדותו הסביר כי יש לו בעיות זכרון והמון דברים בורחים לו מהראש (עדותו בעמוד 54 לפרוטוקול). טענה זו אינה נותנת הסבר מספק לשינוי בגרסאות: דווקא לאור הטענה בדבר בעיות זכרון, ניתן היה לצפות כי בעת מתן העדות בבית הדין, כשלוש שנים לאחר הביקורת, יוכל העד לזכור פחות טוב מי נתן לו הדרכת בטיחות באתר. חרף זאת, ידע העד לנקוב בעדותו כי פואד הוא זה שנתן את ההדרכה. זאת, בניגוד לגרסה שמסר בעת מסירת ההודעה, אז ציין כי בדיע הוא שנתן את ההדרכה. הבדלים אלו בגרסאות העד, מביאים לכך שאין לייחס משקל לטענתו כי ניתנה לו הדרכת בטיחות באתר. אף כי טובאסי טען בעדותו כי אינו דובר עברית טוב, הוא לא ציין כי ההודעה נגבתה ממנו בשפה שאינו בקיא בה (עדות טובאסי בעמוד 54 לפרוטוקול). בשים לב שהעד מתגורר בישראל מאז שנת 1999, פרק זמן ארוך שמאפשר לאדם בגילו לרכוש יכולת להתבטא בעברית ולו בצורה בסיסית, התרשמתי כי גבית הודעתו בעברית לא פגעה בשיקוף דבריו של טובאסי בעת מסירה ההודעה. טובאסי גם חתם בכתב ידו על ההודעה לאחר שזו הוקראה לו (עדות איהאב בעמוד 41 לפרוטוקול), וגם בכך יש ללמד כי ההודעה שיקפה דברים שאמר.

52. לאור כל האמור לעיל, אני קובע כי במועד ביצוע הביקורת לא ניתנה לעובדים באתר הדרכה בהתאם לתקנה 3 לתקנות הדרכת עובדים וגם לא נהל פנקס הדרכה בהתאם לתקנה 6 לתקנות הדרכת עובדים.

53. באשר למסירה לעובדים של תמצית מידע בכתב על הסיכונים באתר, אני קובע כי תמצית בכתב כזו נמסרה רק לעובדי השלד, שהם עובדי החברה. עובדי קבלני המשנה - בתחום החשמל והאינסטלציה - לא קיבלו תמצית מידע בכתב כזה. גם לא עלי. הדבר נלמד מהודית חוץ של בדיע כפי שנמסרה בהודעתו: הוא ציין שם כי תמצית מידע נמסרה רק לעובדי השלד וכי עובדי החשמל והאינסטלציה וגם עלי לא קיבלו. הוא אף מסר למפקחים דוגמה לתמצית מידע כזו עליה חתום עובד שלד, ולא נדרש להציג עוד דוגמאות (מוצג ת/1, עמודים 7-8). שוכנעתי כי ההודיה נמסרה מרצון, ואין טענה כי נמסרה תוך הפעלת לחץ כלשהו של המפקחים שגבו את ההודעה (עדות בדיע בעמוד 66 לפרוטוקול). הודאתו של בדיע זוכה לחיזוק - בגדר דבר מה נוסף - מההודעה שמסר טובאסי שם ציין כי לא קיבל תמצית מידע על סיכונים (מוצג ת/23). גרסה זו בהודעתו היתה מדויקת יותר מהגרסה שמסר טובאסי בעדות שם ציין כי אינו זוכר האם קיבל תמצית מידע בכתב (עמוד 54 לפרוטוקול; סעיף 10א לפקודת הראיות). פתחי, בעדותו (עמוד 58 לפרוטוקול), הציג אסופת מסמכים (מוצג נ/2), וטען כי מדובר בתמצית מידע בכתב על סיכונים. פואד ציין בעדותו כי הוא זה

שהחתיים על מסמכים אלו את העובדים, לאחר תום ההדרכה שנתן להם (עדות פואד בעמוד 76 לפרוטוקול). במסמכים אלו - הכתובים בערבית ותוכנם נראה כדומה לתרגום שהגישה המדינה למוצג ת/4 - מופיע שמם של עלי, כרים וטובאסי. כרים חתום לכאורה על המסמך בתאריך 8.2.15; טובאסי ביום 6.4.15 ועלי ביום 5.5.15. אני דוחה גרסה זו של פתחי ושל פואד, וקובע כי אין בה לסתור את המסקנה לפיה כרים, טובאסי ועלי לא קיבלו תמצית מידע בכתב על הסיכונים. הטעם לכך הינו שמדובר במסמכים שהוצגו לראשונה רק בעדות, ולא ניתן הסבר מניח את הדעת לשיהוי בהצגתם, מאותם טעמים שכבר קבעתי לעיל בנוגע להצגת מוצג נ/1.

54. היסוד הנפשי של עבירות אלו מתקיים בכל הנאשמים. בדיע היה מודע להיעדרו של פנקס הדרכה: קבעתי כבר כי המסמך שמסר בדיע ביום הביקורת - מוצג ת/3 - אינו עולה כדי פנקס הדרכה. היעדרם של פרטים מהותיים באותו מסמך, השוללים ממנו את היותו פנקס הדרכה, הוא דבר גלוי לעין, וחזקה על בדיע כמנהל עבודה שהיה מודע לכך (ענין פלוני; ענין עזיזיאן). בדיע לא סתר זאת. בדיע גם היה מודע לכך שלא ניתנה לעובדים הדרכת בטיחות באתר. זאת, משהוא עצמו לא נתן הדרכה כזו (כעולה מעדותו) ובשים לב לכך כי לא היה קיים פנקס הדרכה שממנו ניתן ללמוד כי ניתנה הדרכה כדין על ידי מישהו אחר. גם כאן חזקה עליו שהיה מודע לכך, כמי שמסר את המסמך ת/3 למפקחים בעת הביקורת. באשר למודעות בדיע לאי מסירת תמצית מידע בכתב לחלק מהעובדים באתר, זו נלמדת במפורש מהודעתו. באשר לפתחי, מודעתו להיעדר פנקס הדרכה, לאי מסירת תמצית מידע בכתב לכל העובדים ולכך שלא ניתנה הדרכה לעובדים - נלמדת מהודעתו. בהודעתו ציין פתחי כי מנהל העבודה באתר הוא האחראי על בטיחות העובדים, אולם הוסיף וציין כי זמן מה לפני הביקורת התחלפו מנהלי העבודה באתר; האתר היה סגור למשך חודשיים עובר לביקורת בשל חג; ולא נוהל פנקס הדרכה בגלל הפסקת העבודה הזו. פתחי לא טען כי לא היה מודע לכל אלה וגם לא טען כי לא היה מודע לכך שלא ניתנה הדרכת בטיחות לעובדים או כי לא ניתנה להם תמצית מידע בכתב (מוצג ת/9, עמודים 7-8). די בכך כדי לקבוע כי היה מודע ליסודות העובדתיים של העבירות. מעבר לדרוש, מדובר במי שהוא בעליה של מבצעת הבניה באתר אשר נהג לבקר בו לפעמים, וכמי שנתן הוראות מלמעלה, ומקיים בחברה ישיבות שבועיות עם מנהלי העבודה כדי להבטיח שיעבדו לפי התקנים והחוק (הודעת פתחי - מוצג ת/9 - בעמוד 2). ככזה, חזקה עליו שהיה מודע ליסודות העובדתיים של העבירות, ופתחי לא סתר זאת. מודעתו של פתחי מקימה גם מודעות של החברה ליסודות העובדתיים של העבירה.

55. לאור זאת, בגין מחדלם של החברה, פתחי ובדיע לקיים הדרכה, למסור תמצית מידע בכתב על הסיכונים ולנהל פנקס הדרכה אני מרשיע אותם - מכח הוראת תקנה 15 לתקנות הדרכת עובדים - בעבירה על תקנות 3, 6 ו-7 לתקנות הדרכת עובדים.

56. באשר להרשעה בעבירה של אי מסירת תמצית מידע בכתב על הסיכונים, הנאשמים הואשמו בכך בצורה מפורשת בכתב האישום. כתב האישום נעדר אמנם הפניה לתקנה 7 לתקנות הדרכת עובדים, אולם אין בכך כדי למנוע את הרשעתם בעבירה בה הואשמו בצורה מפורשת בכתב האישום, תוך שכתב האישום מפנה לתקנות הדרכת עובדים. זאת, משיכולת ההגנה של הנאשמים לא קופחה בנסיבות אלו.

57. כתב האישום כלל הפניה להוראת תקנה 2 לתקנות הדרכת עובדים. מדובר בהוראה המטילה חובה על מחזיק במקום העבודה למסור לעובדים במקום העבודה "מידע עדכני בדבר הסיכונים במקום, ובפרט בדבר הסיכונים הקיימים בתחנת העבודה שבה מועסק העובד...". אני קובע כי אין להרשיע את הנאשמים בעבירה זו, משכתב האישום לא כלל, בפרק העובדתי, טענה כי נעברה עבירה כזו. הכללת תקנה 2 לתקנות הדרכת עובדים, בפרק ב' לכתב האישום שכותרתו "הוראות החיקוק לפיהם מואשמים הנאשמים" לא די בה כדי להקים אישום כלפי הנאשמים בענין זה.

מעת שהאישום האמור לא נכלל בפרק העובדתי של כתב האישום, יש לקבוע כי קופחה יכולת הנאשמים להתגונן כנגד אישום כזה, משכלל לא יכולים היו לדעת כי הם מואשמים בו.

יש לדחות טענת הנאשמים בדבר אכיפה בררנית

58. בקשת הנאשמים לבטל את כתב האישום - מכח סעיף 149(10) לחסד"פ - בשל טענה לאכיפה בררנית של התביעה, נדחתה כבר בהחלטה מיום 12.2.18, ואין צורך לחזור על הטעמים שפורטו שם. לאחר שנפרשו בפני הראיות בפרשת התביעה ובפרשת ההגנה, לא מצאתי מקום לשנות החלטה זו. אתייחס לטענות העיקריות שהעלו הנאשמים, ככל שהתייחסות כזו נדרשת מהראיות שהוצגו בפני בדיוני ההוכחות.

59. באשר לטענת הנאשמים כי לא היה מקום להגיש בעניינם כתב אישום, שכן צו הבטיחות שהוצא בוטל תוך שישה ימים לאחר שהליקויים באתר תוקנו - העיד מרבנט כי הוצאת צו בטיחות וביטולו, והגשת כתב אישום, הם שני דברים נפרדים. צו הבטיחות מיועד לתקן ליקויי בטיחות באתר. ביטולו נעשה לאחר שמפקח בדק כי הליקויים תוקנו. הגשת כתב אישום היא תוצאה של החלטת תובע, והיא מתקבלת רק לאחר שבאתר ביקרו חוקרים. בשל כמותם המצומצמת של החוקרים, הם אינם מגיעים לכל אתר (עדות מרבנט בעמודים 22-23 לפרוטוקול). מנגד, מנסור העיד כי כאשר מבוטל צו בטיחות, הדבר אינו מביא לכך שיוגש כתב אישום (עדות מנסור בעמודים 45-46 לפרוטוקול). אינני מקבל את גרסתו של מנסור, שכן זו אינה עולה בקנה אחד עם הנתונים הסטטיסטיים שסיפקה המאשימה, לפיהם בתקופה שבין 7/12 ל- 7/15 הוצאו על ידי מינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית 24 צו בטיחות בעבירות נושא כתב האישום שהוגש כנגד הנאשמים, צווים שבוטלו לאחר שקוימו; וכי מתוכם הוגשו כתבי אישום בחמישה מקרים (סעיף 5 להחלטה מיום 12.2.18). אני מעדיף את גרסת מרבנט, לפיה אין קשר הכרחי בין ביטול צו בטיחות לבין השאלה האם יש מקום להגיש במקרה מסוים כתב אישום. הנטל על הנאשמים הוא להראות כי התשתית הראייתית בכל יתר 19 המקרים, בהם לא הוגש כתב אישום, היתה כזו שאיפשרה הגשת כתב אישום (רע"פ 1611/16 **מדינת ישראל נ' ורדי**, פס' 121 ו- 124 לחוות דעתו של המשנה לנשיאה מלצר (31.10.2018)). הם לא עמדו בנטל זה. בהקשר זה יש לציין כי מנסור, בעדותו, אישר כי רוב החקירות בתחום הבטיחות בעבודה מסתיימות ללא הגשת כתבי אישום, וזאת בשל אי מציאת ראיות מספיקות במקרים האלו (עדות מנסור בעמוד 45 לפרוטוקול). עדותו זו מחזקת את טענת המאשימה כי ההבדל בין המקרים היה טמון בדיות הראיות להגשת כתב אישום. אני קובע, לאור הכרעת דין זו, כי במקרה של הנאשמים היו די ראיות להגשת כתב אישום.

60. באשר לטענה כי המאשימה אינה אוכפת את חוקי הבטיחות באתרי בניה במגזר הערבי בואדי ערה, אציין כי מדובר בטענה לא רלוונטית. זאת מאחר ואכיפת חוקי הבטיחות במקרה כאן לא בוצעה ביישוב ערבי בואדי ערה. אין בפנינו מקרה שבו נאכפו חוקי בטיחות באתר בניה מסוים ביישוב ערבי בואדי ערה, בניגוד למדיניות שאינה מבצעת אכיפה כזו. כאמור, האכיפה בוצעה ביישוב חריש. באשר לשיקולים שהביאו לבחירת האתר כאן לצורך ביצוע ביקורת, הסביר מרבנט כי האכיפה מתמקדת באתרי בניה גדולים ומורכבים, שם הסיכון לתאונות מוגבר (עדות מרבנט בעמוד 24 לפרוטוקול). אני קובע כי האתר עונה על מאפיינים אלו שציין מרבנט, בשם לב לכך כי נבנו בו ארבעה בנייני מגורים, בני שש קומות, סך הכל 87 יחידות דיור (הודעת בדיע, מוצג ת/1, בעמוד 2).

61. באשר לטענה כי המאשימה אינה מבצעת ביקורי פיקוח בכל אתרי הבניה במדינה, הוכח בפני כי הדבר נובע בשל מחסור בכח אדם. מרבנט העיד כי אין מספיק מפקחים וחוקרים (עדות מרבנט בעמודים 22-24 לפרוטוקול). אורן אישר שטוב היה אם היו יותר מפקחים (עדות אורן בעמוד 32 לפרוטוקול, שורה 16). מנסור העיד כי לדעתו אכיפת

חוקי הבטיחות באתרי הבניה אינה מספקת. אולם הוא ציין כי גם אם היו מגדילים את כמות הפקחים, הדבר לא היה פותר את הבעיה, שכן אין יכולת לאכוף את כל חוקי הבטיחות, ולשם כך נקבעה החובה למנות מנהל עבודה באתרי בניה (עדות מנסור בעמוד 45 לפרוטוקול). הוכח כי מדובר באילוצים אובייקטיביים. אין בכך ללמד כי הביקורת שבוצעה באתר ביום 23.7.15 מהווה אכיפה בררנית. אכיפה חלקית בנסיבות אלו, אינה אכיפה בררנית. קבלת עמדת הנאשמים תביא לתוצאה בלתי נסבלת שבה לא יאכפו כלל חוקי הבטיחות באתרי הבניה (סעיף 3 להחלטה מיום 12.2.18).

62. מהראיות שהוצגו בפני עולה כי המאשימה לא הזדרזה להגיש כנגד הנאשמים כתב אישום, כבר במועד הראשון שהנסיבות יכולות היו לאפשר זאת. מעדותו של אורן עלה כי ביום 4.5.15, כחודשיים וחצי לפני מועד ביצוע הביקורת נושא כתב האישום, בוצעה על ידי אורן ומפקחים נוספים ביקורת באתר אחר בו ביצעה החברה עבודות בניה. מדובר באתר בו הקימה החברה גני ילדים ובית ספר בשוב חריש. על פי דו"ח ביקור שהוצא בעקבות הביקורת מיום 4.5.15, נמצאו באתר בו בוצעה הביקורת ליקויי בטיחות בעבודה שונים, בכמות שאינה מעטה (מוצג ת/14; עדות אורן בעמוד 28 לפרוטוקול). העובדה כי המאשימה לא בחרה להגיש כנגד החברה, או גורמים נוספים, כתב אישום בשל ממצאי הביקורת מיום 4.5.15, מחלישה מטענת הנאשמים כי הגשת כתב האישום בהתיחס לביקורת מיום 23.7.15 הוא ביטוי לאכיפה בררנית.

סיכום

63. לאור האמור לעיל אני מרשיע את הנאשמים בעבירות, בהתאם למפורט להלן:

(א) את החברה ואת פתחי אני מרשיע באי הצגת שלט באתר הבניה, עבירה לפי סעיף 219 לפקודה ולפי תקנה 7 לתקנות עבודות בניה.

(ב) את החברה ואת פתחי אני מרשיע בכך כי באתר נעשה שימוש בכבל חשמל מאריך ובו חוטי חשמל חשופים; בלוח חשמל ראשי עם חוטי חשמל חשופים; ושקע חשמלי אשר אינו מתאים לעבודה באתרי בניה - עבירה לפי סעיף 219 לפקודה ולפי תקנה 163 לתקנות עבודות בניה.

(ג) את בדיע אני מרשיע בכך כי באתר נצפה כבל חשמל מאריך, המוזן ממשד האתר, פרוס על הקרקע ונתון לחבלות מיכניות של כלי רכב העולים עליו - עבירה לפי סעיף 219 לפקודה ולפי תקנה 165(א) לתקנות עבודות בניה.

(ד) את כל הנאשמים אני מרשיע בכך שהעובדים באתר לא עברו הדרכה בדבר הסיכונים בעבודה ומניעתם; לא נוהל פנקס הדרכה; ולא ניתנה לכלל העובדים באתר, אלא רק לעובדי השלד, תמצית מידע בכתב בדבר הסיכונים בעבודה בה הם עוסקים - עבירות על תקנות 3, 6 ו-7 לתקנות הדרכת עובדים.

64. טיעונים לעונש ישמעו בפני ביום 10.7.19 בשעה 10:30.

ניתנה היום, כ"ב אדר ב' תשע"ט, 29 מרץ 2019, בהיעדר הצדדים.

